

Ганущин А.
*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського
національного університету*

*Науковий керівник:
к.ю.н., доцент кафедри
теорії та історії держави і права ЗУНУ
Подковенко Т.О.*

ЗНАЧЕННЯ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ЮРИСТІВ

Зміни, які відбуваються в усіх сферах суспільного життя, зумовлюють підвищені вимоги і до якості юридичної освіти, що є однією з невід'ємних ознак успішного демократичного суспільства. Варто відмітити особливо важливу роль правників в утвердженні принципу верховенства права та забезпеченні ефективного захисту прав і основоположних свобод людини.

Сьогодні українська академічна спільнота потребує якісно нових стандартів юридичної професії для фахової підготовки правників відповідно до європейських стандартів вищої освіти та правничої професії [1, с. 4]. Юридична освіта розпочинається із засвоєння теоретичних основ юриспруденції. У системі юридичних наук теорія держави і права маючи загальнотеоретичний статус, визначає основоположні засади дослідження державно-правових явищ і відіграє важливу роль у підготовці майбутніх правників. Особливості виникнення, сутність, основні засади функціонування та значення в житті суспільства держави і права, а також відображення їх в свідомості людей відносяться до числа найскладніших і ключових питань в юридичній науці. Саме у цьому аспекті закладаються основи правових знань, правового мислення, які згодом поглиблюються через вивчення галузевих та міжгалузевих наук. Теоретичне осмислення державно-правової реальності та тенденцій розвитку політико-правових процесів – об'єктивна потреба і необхідна умова сучасного наукового пізнання [2, с. 214]. Як зазначає В. Тацій, «перед теорією держави і права постають важливі завдання з оновлення свого змісту, переорієнтації на дослідження державно-правової реальності з огляду на загальноновизнані взірці демократії, функціонування соціальної і правової державності, механізми забезпечення та захисту прав і свобод людини і громадянина» [3, с. 11].

Маючи загальний, узагальнюючий та методологічний характер, теорія держави і права досліджує загальні для всієї державно-правової дійсності явища, виробляє загальні для юридичної науки категорії та поняття. Теорія держави і права закладає основи світогляду на природу права і держави, визначає їх загальні закономірності функціонування та

розвитку. Значення теорії держави і права як науки та навчальної дисципліни розкривається через її функції. Під функціями будь-якої науки розуміють основні напрямки її впливу як на суспільство в цілому, так і на окремі його сфери. Функції теорії держави і права розкривають внутрішній зміст цієї науки, її соціальне, науково-пізнавальне та навчально-прикладне призначення.

Однією з основних функцій теорії держави і права є інформаційна. Вона полягає у вивченні та тлумаченні правових норм і механізмів їх застосування, а також формує у студентів правильне трактування правових термінів. Евристична функція демонструє, що теорія держави і права не обмежується лише розумінням і поясненням державно-правових явищ, а спрямована на виявлення нових закономірностей в нових політичних і соціально-економічних умовах, що виникають у процесі розвитку політико-правових відносин та інститутів.

Ідеологічна (виховна) функція полягає у виробленні основних ідей та концепцій подальшого розвитку держави і права, формує правосвідомість і правову поведінку суб'єктів права, впливаючи тим самим на ідеологію і структуру суспільства, а також на ефективність регулювання нормами права суспільного життя. Спираючись на певні засади, теоретичне мислення у системі юридичної науки породжує нові духовні цінності, нові ідеї, що відображають державно-правову дійсність і покликані забезпечувати правотворчу і правоохоронну практику. Основні ідеї, що складають зміст теорії держави і права, відображають цілі державно-правової активності і стають засобами досягнення цих цілей. Саме ідеї є вирішальним поштовхом до критичного переосмислення державно-правових цінностей, спонукають до активних дій, спрямованих на перетворення правової реальності [2, с. 218].

Прогностична функція не тільки пояснює сутність і зміст національних правових явищ у минулому, а й прогнозує шляхи розвитку національних правових явищ у майбутньому. Тим самим допомагаючи національним органам влади сформулювати ефективну національну правову політику та вдосконалити законодавчу, судову та адміністративну практику.

Наступною функцією є навчальна, яка сприяє засвоєнню майбутніми юристами застосування правових норм у практичній діяльності та вчить вирішенню правових питань. Ця функція дає можливість сформулювати аналітичне мислення та порядок дій у критичних ситуаціях. Крім того, теорія держави і права виконує освітню функцію, формує у студентів-юристів знання про правові норми та їх застосування в різних галузях права.

М.Цвік до функцій загальної теорії держави і права відносить ще узагальнюючу, інтеграційну та методологічну функції. На думку автора, ці функції відображають особливості її наукового статусу та специфіку предмета [3, с. 23]. Виконуючи притаманну їй узагальнюючу функцію, теорія держави і права акумулює і систематизує висновки, зроблені

іншими юридичними дисциплінами. Методологічна функція узагальнює національну правову практику, формує ідеї, надає практичні висновки та пропозиції, формує концептуальний інструментарій та закладає наукове підґрунтя для іншої юридичної науки. Для загальної теорії держави і права властива також інтеграційна функція. У процесі її реалізації відбувається інтеграція юридичних явищ і положень інших юридичних наук у загальнотеоретичні поняття, що мають абстрактний характер, а також формулюються їх визначення, основні риси і загальні закономірності розвитку та функціонування [3, с. 23].

Онтологічна функція об'єктивно розкриває теорію держави та закони реального правового буття, пояснює їх. Тобто теорія держави і права не тільки вивчає державно-правову систему в узагальненому вигляді, а й пояснює об'єктивні процеси її розвитку, з'ясовує, які закони лежать в основі цих процесів, визначає особливості пізнання державно-правових явищ за їх характером і змістом.

Таким чином, теорія держави і права займає особливе місце в системі юриспруденції та є окремою наукою і навчальною дисципліною, основним завданням якої є підвищення рівня правосвідомості, правової культури та вміння використовувати правовий інструментарій в практичній професійній діяльності. Спрямованість теорії держави та права як юридичної науки на виявлення як основних властивостей, загальних для всіх існуючих у світі держав і правових систем, так й своєрідних характеристик кожної з них, прагнення сформулювати теоретичні засади побудови державної і правової картин світу, багато в чому визначають й місце та роль теорії держави та права в освітньому процесі підготовки юристів [4, с. 8]. Даний курс забезпечує набуття студентами-юристами навиків стосовно проблем та питань, що пов'язані з закономірностями виникнення, розвитку та функціонування держави і права у суспільстві. Для практичної діяльності у майбутньому теорія держави і права ознайомлює з основами нормотворчої діяльності, розкриває суть та значення тлумачення правових норм, дає можливість оволодіти юридичними термінами, формує високий рівень правосвідомості та правової культури. Теорія держави і права є фундаментальною наукою юриспруденції, методологічною основою всього комплексу юридичних знань та основою сучасної юридичної освіти, яка формує правову культуру, теоретичні знання та професійні навички майбутніх правників.

Список використаних джерел

1. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. К.: Ваіте, 2015. 392 с.
2. Арнаутова Л. П. О. В. Сурілов про призначення та функції теорії держави та права. *Актуальні проблеми держави і права* : зб. наук. пр. /редкол.: С.В.Ківалов (голов. ред.), В.М.Др'юмін (заст. голов. ред.),

- Ю.П. Аленін [та ін.]; МОНмолодьспорт України, НУ «ОЮА». Одеса : Юрид. л-ра, 2012. Вип. 67. С.214-221.
3. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В.Петришина. Харків: Право, 2009. 584 с.
 4. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О.Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарєва, О.Д.Тихомирова. К. : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.

Шрам О.
*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського
національного університету*

*Науковий керівник:
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та
історії держави і права ЗУНУ
Кравчук В.М.*

ДОЗВОЛИ І ЗАБОРОНИ В ПРАВІ: ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ

Постановка проблеми. Право – це система норм та правил, яка регулює поведінку людей у суспільстві. У цій системі існують як дозволи, так і заборони, однак їх застосування може становити проблему, оскільки вони не завжди однозначні та не завжди можуть бути застосовані у певних ситуаціях.

Мета даного дослідження полягає у розгляді проблем, пов'язаних із застосуванням дозволів та заборон в праві, та визначенні можливих шляхів їх вирішення.

Виклад матеріалу варто розпочати із визначення правового регулювання — це процес створення, встановлення та забезпечення дотримання правил і норм, які регулюють певні види діяльності в суспільстві [1]. Цей процес включає в себе створення законів, правил, регуляторних актів та інших нормативних документів, які встановлюють правила поведінки для різних суб'єктів.

Правове регулювання є важливим елементом суспільного життя, оскільки воно забезпечує порядок, захист прав і свобод людей, рівність перед законом, а також сприяє розвитку економіки та інших сфер.